

sens explicit. Scene de savoare sunt cele din șatră, unde pitorescul și vitalitatea etniei sunt expresiv redate. Iar unele inconsecvențe ale scriiturii sunt corectate printr-o orientare inspirată pe o sugestie logică, precum interpretarea celor două roluri cu chipuri asemănătoare, femeia și soția, de către aceeași actriță. Paula Grosu, care e și cea mai experimentată actrița a teatrului, frumoasă, cu grație și poezie în joc, ținută elegantă, ușoară diminuare a dicției, însă. O surpriză a fost Adrian Damian în rolul patronului de magazin, discret, sensibil și convingător în afecțiune, după cum Raluca Oprea s-a arătat impetuoasă în țiganca Nuria. Curios, Adrian Rădulescu, și el cu un stagiu îndelungat în trupă, a avut forță și autoritate în conturarea lui Cajar, dar a fost palid și anemic ca scriitor – oare de ce?

Teatrul Municipal „Maior Gheorghe Pastia” Focșani. – Femeia din manuscris de Lia Bugnar. Regia: Gina Lazăr. Scenografia: Alina Herescu. Muzica: Dorina Crișan Rusu. Coregrafia: Marius Manole. Cu: Paula Grosu (*Femeia/Odette*), Adrian Rădulescu (*Cajar/Scriitorul*), Valentin Cotigă (*Victor*), Adrian Damian (*Sebastian*), Raluca Oprea (*Nuria*), George Rusu (*Conducătorul/Comisionarul*), Sorin Frâncu (*Robert*). Data premierei: 2 octombrie 2005.

Constanța

Fascinație la malul mării

S-a scris în presă încă din luna martie a acestui an despre ambițioasa montare a Teatrului Național din Constanța cu megaspectacolul *Șatra*, în pregătire, în adaptarea scenică a regizoarei Beatrice Rancea și a actorului András Demeter. *Șatra* a fost un celebru film de acum treizeci de ani al regizorului Emil Loteanu, înfățișând în pitorescul situațiilor și măreția peisajului tragica poveste de dragoste dintre doi țigani mândri și liberi, Rada și Zobar. Protagonistii filmului, Svetlana Toma și Grigori Grigoriu, și-au câștigat pe bună dreptate notorietatea în interpretarea unor caractere excepționale. Loteanu s-a impus prin vigoarea și autenticitatea cu care a știut să fructifice tema unei povestiri de Maxim Gorki despre nostalgia depărtărilor trăită de cei ce-și duc viața în căruțe cu coviltir. Nomazi, despre care un proverb al etniei spune: „Nu asculta pe cine a trăit mult, ci pe cine a umblat mult”. Pitorescul ambianței și intensitatea trăirilor, specificul obiceiurilor și imprevizibilul situațiilor i-au tentat pe cei doi autori ai versiunii scenice să închege, dintr-o suită de episoade, o imagine elocvent dramatică a cuceritoarei și nefericitei povești de dragoste dintre Rada și Zobar. A realului care coexistă cu fantasticul într-o lume cu sânge clocotitor și legi aparte, poezie săbatică și frenezie. Fructificând și tulburătoarea muzică compusă de Eugen Doga, după autentice motive țigănești. Dacă ceea ce s-a scris în prealabil a putut părea oarecum excentric – prin încredințarea rolurilor principale unor interpreți de la extrema geografică opusă țărmului mării (András Demeter e actor la Timișoara, Lavinia Răducan studiază muzica tot acolo), prin riscul interpretării muzicii *live* –, ceea ce s-a realizat se dovedește excepțional pentru o trupă aflată în re-afirmare de sine. În contopirea a două ramuri de tradiție, a dramei și comediei cu revista.

Foto: Bebe Pitei

În prim-plan: Lavinia RĂDUCAN.

Ca și pentru directoarea ei, Beatrice Rancea, afirmată până acum prin montări de coloratură vizuală îndeosebi.

S-au montat aici, după spectacolul inaugural, în noua componentă de la sala „Fantasio”: *Livada de vișini* de Cehov, *Îndrăgostiții din Ancona* de Vajda Kátalin după Valló Peter (regia Andrei Mihalache), *Steaua fără nume* de Mihail Sebastian (cu Daniela Nane și Adrian Titieni, regia Anca Maria Colțeanu), *Îmblânzirea scorpiei* de Shakespeare (regia Paul Bargetto), *D’ale carnavalului* de I.L. Caragiale (regia Andrei Mihalache), *Nunta* de Cehov, piesă ce a consacrat-o la absolvire pe Beatrice Rancea), *Revizorul* de Gogol, *musicalul Bună seara, domnule Wilde!* de Eugen Mirea după Oscar Wilde, muzica Henri Mălineanu (regia Bogdan Caragea) și *Interesul general* de Aurel Baranga (adaptarea și regia Felicia Dalu, al doilea spectacol în care îl regăsim în distribuție, după *Livada*, pe Lucian Iancu).

În *Șatra*, nu știu dacă sunt chiar o sută de persoane pe scenă, dar par a fi – peste treizeci sunt personaje, figurație vreo patruzeci. Pentru dirijarea acestui masiv grup de histrioni, regizoarea și-a adăugat colaboratori prețioși: la scenografia complexă, Jozsef Werner (decoruri), Liza Panait (costume); la regia muzicală experimentată Dorina Crișan Rusu și la pregătire muzicală însăși protagonista Lavinia Răducan și Inga Postolache; coregrafia și-a asumat-o și regizoarea (cândva balerină), avându-l consultant pentru dansuri țigănești pe Virgil Prodan. *Șatra* se răsfiră pe toată scena, pe un povârniș simbolic de podium în cruce plasat pe turnantă. Căruța cu coviltir coboară greoaie de la înălțime, se odihnește la arlechin, prin mișcarea succesivă a turnantei se sugerează un drum, sub o frântură de podium o crâșmă, o închisoare, un locaș de cult. Dincolo de muchia

dealului închipuit, un orizont însorit, învăpăiat în unele momente, ca o chemare, ca un dor de ducă specific lumii evocate. Nu-mi închipuiam că scena de la „Fantasio“ poate da senzația de amploare a spațiului, pe care evident n-o are, dar prin suprafața înclinată spre rampă și fundalul divers luminat, ca cerul magic al planetei, se creează această impresie, chiar dacă zecile de făpturi ce mișună pe-acolo nu pot evita înghesuiala în scene generale de grup.

Spectacolul are dinamism, forță expresivă, măreție. Momentele muzicale impresionează prin execuție de ansamblu și solistică, Lavinia Răducan, care nu e actriță, dovedește o autentică transpunere în identitatea voluntară a Radei, iar András Demeter, care nu e cântăreț, se arată impetuos și sigur pe intonațiile vocalice ale lui Zobar. Scena de culminație dramatică dintre cei doi, de dinainte de tragicul deznodământ care-i unește numai prin moarte, are o impresionantă gradație și tensiune copleșitoare, pentru care merită aprecieri reciproce, laolaltă cu măiestria ochiului nevăzut din culise al regizoarei. Reținem din numeroasa distribuție evoluția dramatică a pretendentului ignorat, Anatol, în interpretarea tânărului George Călin, îndârjirea lui Danilo întruchipat de Liviu Manolache și ponderea înțeleaptă a lui Makar Ciudra în persoana lui Mihai Sorin Vasilescu. Sora lui Zobar, Rozica, e încredințată Crinei Matei și unei dubluri pe care am văzut-o noi, debutantă cu temperament, Elena Pahonțu. Iulian Enache și Mirela Pană conturează cu veridică participare chipurile părinților lui Zobar, Ileana Ploscaru și Maria Lupu compun cu virtuozitate portretele bătrânei Lala, respectiv al Crâșmăriței care o tot ține din scurt pe propria fiică – Turchian Nasurla – când se avântă pe lângă faimosul țigan. I-aș mai nota pe Dan Zorilă, Adrian Căligă, Cristian Osoloș, dacă nu mă înșală impresia că fac parte din anturajul lui Zobar, pe Alexandru Mereuță în Bătrânul Nur.

Dacă rănile se vindecă în șatră și cu praf de lună, pulbere aurie a presărat Beatrice Rancea și pe spectacolul său, frumos și fascinant.

*

Cu un an în urmă, în iulie 2005, când Beatrice Rancea devenea director general al Teatrului Național Constanța, se înscria în proiectele sale și invitarea unor regizori din străinătate pentru realizarea unor spectacole. „Este foarte important pentru o trupă să lucreze cu regizori importanți“, declara dânsa cu franchețe, deși propria profesiune o categorisea ca atare. I-a anunțat pe Paul Bargetto, tânăr regizor american, fost student al lui Andrei Șerban, care a și montat aici *Îmblânzirea scorpiei* de William Shakespeare, și pe Yvette Bozsik, coregrafă la Teatrul „Katona József“ din Budapesta, care a semnat și regia unui minunat spectacol de cabaret intitulat *Dulceamar*, a cărui premieră a avut loc la început de mai.

„Eu nu cred în cuvinte – spune dânsa, și înălțăm o sprânceană în replică, cei prea obișnuiți cu ele... –, eu cred în mișcări, în gesturi, în ochi“. Mă rog, și alți artiști își declară apetența pentru expresivitatea corporală și o fructifică în ingenioase spectacole de dans și pantomimă. Doamna Yvette compune în Constanța o salbă de episoade coregrafice pe teme variate de viață, de relații familiale și sociale, de aspirații, nostalgii și vise, cu lirism și umor, care surprind și încântă prin fantezie și originalitate. I-am regăsit aici pe actorii Diana Cheregi, George Călin, Dan Zorilă, Cristian Osoloș, poate sunt și alții pe care nu-i știu din lista celor ce evoluează în acest gen, am descoperit-o pe Beatrice Rancea în rol de clown, cu ochii măriți de misterioasă expresivitate și fața vopsită alb, într-un număr de excepțională

virtuozitate artistică, dirijând elegant, sensibil și inspirat, un concert de Ceaikovski cu o orchestră nevăzută, apoi cu opt instrumentiști rafinați, mimând execuțiile fără obiectele muzicale. Poezie artistică și farmec, fantezie și gust estetic într-un spectacol fără cuvinte, pe care cum să-l apreciezi altfel pentru cineva care nu crede în cuvinte?

*

Și ne-am ales cu un „Leac pentru drac”, eu și o colegă de breaslă care ne-am deplasat acolo, o broșurică de vreo sută de pagini cu „perle din umorul culiselor, culese și repovestite de Georgeta Mărtoiu și Anaid Tavitian”, cu caricaturi de Horațiu Mălăele. Secretare literare amândouă (prima, din păcate, răposată), martore a numeroase întâmplări și replici de duh din viața internă a teatrului, pe care o stimabilă vocație le-a îndemnat să le consemneze în pagini tipărite, pentru ne-uitare și înveselire a sufletului. Instantanee spirituale, majoritatea din trecutul teatrului românesc, cu evocări ale personalităților celebre Matei Millo, Leonard, Grigore Manolescu, Tănase și Ionel Cigalia, Niculescu-Buzău, Marcel Angheliescu și Jules Cazaban, Mișu Fotino, Ion Iancovescu, Sică Alexandrescu și alții. Dintre contemporani, Emil Bârlădeanu, Eugen Mazilu, Liviu Manolache, răposații Emil Sassu, Login Mărtoiu. I-am fi preferat în număr mai mare pe aceștia, componenți ai trupei constănțene, despre care autoarele au multe mărturii, dar poate că de-acum încolo cea care onorează memoria înfăptuirilor teatrale ale colectivului, rămasă singură, Anaid Tavitian, le va încredința paginilor tipărite, dacă va fi și efectiv sprijinită în această nobilă – și, într-adevăr, costisitoare – inițiativă.

Teatrul Național Constanța, Compania „Fantasio” – *Șatra*, adaptare scenică Beatrice Rancea și András Demeter. Direcția de scenă și coregrafia: Beatrice Rancea. Decoruri: Jozsef Werner. Costume: Liza Panait. Regia muzicală: Dorina Crișan Rusu. Muzică autentică țigănească în prelucrarea lui Eugen Doga. Cu: András Demeter (*Zobar*), Lavinia Răducan (*Rada*), Liviu Manolache, Mihai Sorin Vasilescu, George Călin, Ileana Ploscaru, Crina Matei/Elena Pahonțu, Mirela Pană, Iulian Enache, Dan Zorilă, Daniel Dragomir, Cristian Osoloș, Adrian Căligă, Florentin Roman, Alexandru Mereuță, Gabriela Iacob, Maria Lupu, Turhian Nasurla, Florin Bulgaru, Laura Iordan, Luiza Martinescu, Claudia Forțan, Andreea Irimia, Liliana Bărăscu, Lăcrămioara Moscaliuc, Sorin Mocanu, Ion Itoafă, Ionuț Poinăreanu, Gelu Ciobanu, Mihai Gălățan, Cristian Oprean, Marian Adochiței, Andrei Cantaragiu, Dumitru Caramitru, Mihai Smarandache, Victor Petcu. Data premierei: 1 aprilie 2006.

Ion PARHON

*Naționalul constănțean
„își caută” identitatea*

După *Revizorul* și *Șatra*, constănțenii, mai precis Compania „Ovidius” și Compania „Fantasio” din cadrul Teatrului Național Constanța, ne-au poftit la încă două premiere, semn că teatrul de pe litoral lucrează de zor, iar Beatrice Rancea, directorul general, nu renunță la gândul de a readuce instituția la temeiurile de respect de pe vremea regretatului Ion Maximilian. Astfel, primul spectacol, cu